

თაფლის ექსპორტის გზამკვლევი

შესავალი

წინამდებარე გზამკვლევის მიზანია დაინტერესებული პირებისთვის თავლის ექსპორტის ორგანიზებისთვის აუცილებელი ინფორმაციის მიწოდება. გზამკვლევი აღწერს ექსპორტირების პროცესის ძირითად ეტაპებს, განსაზღვრავს ექსპორტისთვის საჭირო დოკუმენტაციას და იძლევა ინფორმაციას ტრანსპორტირების პროცესში გასათვალისწინებელი საკითხების შესახებ. გზამკვლევაში ასევე მოცემულია იმ ქვეყნებისა და ქვეყანათა გაერთიანებების მოკლე მიმოხილვა, რომლებიც უკვე არიან ან აქვთ პოტენციური გახდნენ ქართული თავლის იმპორტიორები.

წინამდებარე გზამკვლევი მომზადებულია საქართველოს ბიზნესის ინსტიტუტის მიერ შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოსა და ავსტრიის განვითარების სააგენტოს ერთობლივი პროექტის კავკასიის ალიანსების პროგრამის (ALCP) ფასილიტაციით, რომელსაც საქართველოში ახორციელებს მერსი ქორფსი.

საქართველოს ბიზნესის ინსტიტუტი არ არის პასუხისმგებელი კონკრეტული საექსპორტო ოპერაციების განხორციელებაზე, სახელმწიფო ორგანიზაციებისა და კერძო კომპანიების ქმედებებზე და ექსპორტის რეგულაციების ცვლილებებზე. გადაწყვეტილების მიღებამდე ყველა საკითხი დააზუსტეთ ამ სახელმძღვანელოში მითითებული ორგანიზაციების სპეციალისტებთან, ექსპორტ-იმპორტის პრაქტიკოსებთან და კონსულტანტებთან.

თავლის ექსპორტის გზამკვლევი შექმნილია 2020 წლის პირველი ივლისის მდგომარეობით.

სარჩევი

თაფლის წარმოება და ექსპორტ-იმპორტი	5
სურსათის უვნებლობა თაფლის სექტორში, კანონები და რეგულაციები	6
მეფუტკრისა და თაფლის მწარმოებლის ვალდებულებები	7
ლაბორატორიები.....	8
სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტო	8
თაფლის უვნებლობის მოთხოვნები	9
თაფლის ექსპორტის პროცესის მიმოხილვა	11
საექსპორტო დოკუმენტაცია	13
რამდენიმე რჩევა თაფლის ექსპორტით დაინტერესებულ კომპანიებს	17
პოტენციური საექსპორტო ქვეყნებისა და ქვეყანათა გაერთიანებების მიმოხილვა	18
ექსპორტის პროცესში ჩართული და ხელშემწყობი ორგანიზაციები.....	27

თაფლის წარმოება და ექსპორტი-იმპორტი

თაფლის წარმოება (ათასი ტონა)

რეგიონი	2017	2018	2019
იმერეთი	0.4	0.8	0.8
კახეთი	0.9	0.6	0.6
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	0.3	0.3	0.2
აჭარის არ	0.1	0.1	0.1
სამცხე-ჯავახეთი	0.1	0.1	0.1
ქვემო ქართლი	0.3	0.1	0.1
შიდა ქართლი	0.1	0.1	0.1
დანარჩენი რეგიონები	0.3	0.4	0.4
სულ	2.5	2.5	2.5

თაფლის ექსპორტი და იმპორტი

2017	ექსპორტი	იმპორტი	რეექსპორტი
მასა (ათასი ტ.)	2.2	45.5	-
ღირებულება (ათასი \$)	15.8	117.5	-
საშუალო ფასი (\$/კგ.)	7.00	-	-

2018	ექსპორტი	იმპორტი	რეექსპორტი
მასა (ათასი ტ.)	1.9	21.8	19.1
ღირებულება (ათასი \$)	9.8	81.8	-
საშუალო ფასი (\$/კგ.)	5.16	-	-

2019	ექსპორტი	იმპორტი	რეექსპორტი
მასა (ათასი ტ.)	6.4	8.1	-
ღირებულება (ათასი \$)	56.3	46.4	-
საშუალო ფასი (\$/კგ.)	8.82	-	-

სავაჭრო პროდუქტის კლასიფიცირებისა და მასზე საბაჟო მოსაკრებლის განსაზღვრის მიზნით გამოიყენება „საქონლის აღწერის და კოდირების ჰარმონიზებული სისტემის“ მიერ დადგენილი საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის ეროვნული სასაქონლო ნომენკლატურა (სეს ესნ). თაფლის სეს ესნ: 0409 00 000 00

სურსათის უვნებლობა თაფლის სექტორში, კანონები და რეგულაციები

საქართველოს კანონი: სურსათის/ცხოველის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის კოდექსი.

საქართველოს მთავრობის დადგენილება # 714: „თაფლის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტი.
საქართველოს მთავრობის დადგენილება # 173: „სურსათის/ცხოველის საკვების ჰიგიენის ზოგადი წესისა“ და „სურსათის/ცხოველის საკვების ჰიგიენის გამარტივებული წესის“ ტექნიკური რეგლამენტი.

საქართველოს მთავრობის დადგენილება # 577: „სურსათის/ცხოველის საკვების უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის სფეროებში მიკვლევადობის ზოგადი პრინციპების და მოთხოვნების დამტკიცების შესახებ“.

საქართველოს მთავრობის დადგენილება # 639: „ფარმაცოლოგიურად აქტიური ნივთიერებების, მათი კლასიფიკაციისა და ცხოველური წარმოშობის სურსათში ნარჩენების მაქსიმალური ზღვრის შესახებ“.

საქართველოს მთავრობის დადგენილება # 301: „ტექნიკური რეგლამენტის - მომხმარებლისათვის სურსათის შესახებ ინფორმაციის მიწოდების თაობაზე დამტკიცების შესახებ“.

საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის ბრძანება # 301/ნ: სასურსათო ნედლეულისა და კვების პროდუქტების ხარისხისა და უსაფრთხოების სანიტარული წესებისა და ნორმების დამტკიცების შესახებ.

საქართველოს მთავრობის დადგენილება # 441: „სურსათის ეტიკეტირებისადმი დამატებითი მოთხოვნების შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტი.

აღნიშნული ნორმატიული აქტები და რეგულაციები შეგიძლიათ იხილოთ საქართველოს საკანონმდებლო მაცნის ვებ-გვერდზე: www.matsne.gov.ge ფუტკრის დაავადების შემთხვევაში თაფლის მწარმოებელი ვალდებულია გამოიყენოს მხოლოდ საქართველოს კანონმდებლობით დაშვებული ვეტერინარული პრეპარატები. ამ პრეპარატების ნუსხა განთავსებულია სურსათის ეროვნული სააგენტოს ვებ-გვერდზე www.nfa.gov.ge

მეფუტკრისა და თაფლის მწარმოებლის ვალდებულებები

მეფუტკრე ვალდებულია:

- არ გამოიყენოს აკრძალული ანტიბიოტიკები და არაეტიკური პრეპარატები. თაფლის ხელოვნური საკვების (შაქრის სიროფი და სხვ.) გამოყენების შემთხვევაში დაიცვას გამოყენების პერიოდი და დოზა.
- აწარმოოს საფუტკრეში ჩატარებული სამუშაოების შესახებ ჩანაწერები, მათ შორის გამოყენებული ვეტერინარული პრეპარატებისა და ხელოვნური საკვების მიცემის პერიოდების შესახებ.
- ხელშეორედ არ გამოიყენოს/გაყიდოს ანტიბიოტიკებით დაბინძურებული ფიჭა.
- თაფლი შეინახოს თაფლისთვის დასაშვებ ჭურჭელში.

თაფლის საწარმო ვალდებულია:

- მოახდინოს თაფლის მომწოდებლების ინფორმირება აკრძალული ანტიბიოტიკების შესახებ.
- რეგულარულად აწარმოოს თაფლის მომწოდებლების საფუტკრის მონიტორინგი.
- რეგულარულად შეამოწმოს ჩაბარებული თაფლი ხარისხობრივ და უვნებლობის პარამეტრებზე.
- მოახდინოს მეფუტკრის ინფორმირება მის თაფლში აღმოჩენილი დამაბინძურებელი ნარჩენების/ინვერსირებული შაქრების შესახებ.
- უზრუნველყოს თაფლის შენახვა თაფლისთვის დასაშვებ ჭურჭელში.
- თაფლი უნდა იყოს ეტიკური. ეტიკეტზე განთავსებული ინფორმაცია უნდა იყოს მარტივად წაკითხვადი და შეიცავდეს:
  - პროდუქტის დასახელებას.
  - პროდუქტის შემადგენლობას (მათ შორის ისეთი ინგრედიენტების (ალერგენები), რომლებმაც შეიძლება გამოწვიოს გაძლიერებული მგრძობელობა).
  - წარმოშობის ქვეყანას.
  - საწარმოს მისამართსა და საკონტაქტო ინფორმაციას.
  - თაფლის პარტიის ნომერსა და წარმოების თარიღს.
  - ეტიკეტი აუცილებლად შეთანხმებული უნდა იყოს პროდუქციის მიმღებთან და უნდა აკმაყოფილებდეს მიმღები ქვეყნის მოთხოვნებს.

შენიშვნა: თაფლის მწარმოებელ კომპანიას, რომელსაც სურს თაფლის ექსპორტზე გატანა, დანერგილი უნდა ჰქონდეს საფრთხის ანალიზისა და კრიტიკული საკონტროლო წერტილების სისტემა (HACCP). დეტალური ინფორმაცია იხილეთ ვებ გვერდზე: www.business.org.ge

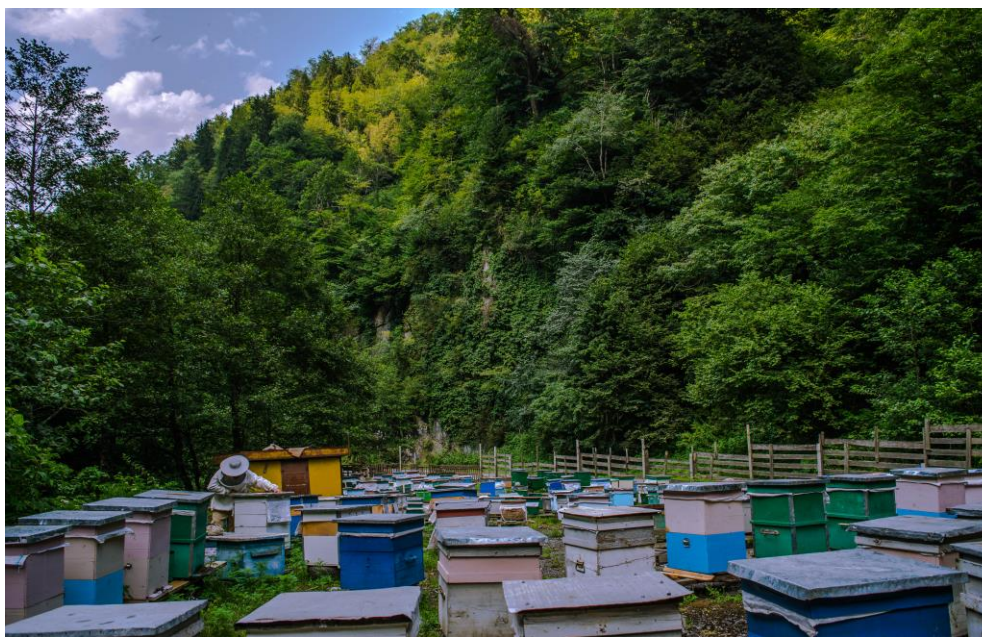
ლაბორატორიები

ლაბორატორია უზრუნველყოფს თავლის შემოწმებას იმპორტიორის მიერ მოთხოვნილ პარამეტრებზე. სასურველია ექსპორტიორმა წინასწარ შეისწავლოს ლაბორატორიული სერვისები და ტარიფები და შეარჩიოს ისეთი ლაბორატორია, რომელიც ყველა საჭირო პარამეტრზე უზრუნველყოფს თავლის შემოწმებას. თუ საქართველოში არსებული ლაბორატორიები ვერ უზრუნველყოფენ თავლის ყველა პარამეტრებზე შემოწმებას, ექსპორტიორმა უნდა მიმართოს უცხოურ ლაბორატორიას.

სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტო

სურსათის ეროვნული სააგენტო უფლებამოსილია:

- მოახდინოს მეფუტკრეების/თავლის საწარმოების ინფორმირება აკრძალული ანტიბიოტიკების შესახებ.
- მოახდინოს იმ ვეტერინარული პრეპარატების რეგისტრაციის მონიტორინგი, რომლებიც შეიცავს მეფუტკრეობაში აკრძალულ ნივთიერებებს.
- მოახდინოს ვეტერინარული აფთიაქების/მეფუტკრეობის მაღაზიების ინსპექტირება ვეტერინარული პრეპარატების ეტიკეტირების შესაბამისობის დადგენის მიზნით, მოახდინოს ვეტერინარული პრეპარატების ნიმუშების აღება და კვლევა, მოახდინოს ვეტერინარული პრეპარატების ვადებთან შესაბამისობის მოკვლევა.
- განახორციელოს ფიჭის მწარმოებელთა მონიტორინგი აკრძალულ ნივთიერებებზე.
- დაინტერესებულ მხარეს მიაწოდოს თავლის ლაბორატორიული ტესტების ჩამონათვალი.

თაფლის უვნებლობის მოთხოვნები

თაფლის წარმოების პროცესი და პროდუქტი უნდა აკმაყოფილებდეს კანონმდებლობის მოთხოვნებს, რომლებიც მოცემულია წინამდებარე გზამკვლევიში. ამ საკითხებზე სასურველია თაფლის საწარმომ მიიღოს კონსულტაციები სურსათის ეროვნული სააგენტოსგან და სპეციალიზირებული კომპანიებისგან/პირებისგან.

- თაფლი მიღებული უნდა იყოს ჯანმრთელი ფუტკრისაგან და გამოდიოდეს ფუტკრის ინფექციური დაავადებების მხრივ კეთილსაიმედო მეურნეობიდან (რეგიონიდან).
- თაფლის ფერი, კონსისტენცია, არომატი და გემო, შაქრის შემცველობა (ფრუქტოზის და გლუკოზის საერთო რაოდენობა + საქაროზას შემცველობა), სინესტის მასური წილი, წყალში უხსნადი მყარი ნაწილაკები, ელექტროგამტარობა, საერთო მჟავიანობა, დიასტაზის რიცხვი და ჰიდროქსილმეთილფურფუროლის შემცველობა უნდა აკმაყოფილებდეს "თაფლის შესახებ ტექნიკური რეგლამენტით" განსაზღვრულ მოთხოვნებს.
- თაფლი მიღებული უნდა იყოს საწარმოდან, სადაც დანერგილია HACCP-ის სისტემა.

დაუშვებელია:

- თაფლში საკვებდანამატების და სხვა საკვები ინგრედიენტების დამატება.
- თაფლიდან ყვავილის მტვრის ან სხვა შემადგენელი კომპონენტის მოცილება, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მტვრის ან სხვა შემადგენელი კომპონენტის მოცილება განპირობებულია მასში მოხვედრილი უცხო არაორგანული და ორგანული ნივთიერებების მოცილების აუცილებლობით.
- თაფლის გაცხელება და გადამუშავება ისე, რომ შეიცვალოს მისი ძირითადი მაჩვენებლები.
- თაფლის მჟავიანობის ხელოვნურად შეცვლა.
- გამოკრისტალბული თაფლის ქიმიური და ბიოქიმიური მეთოდებით დამუშავება.

აკრძალულია:

- არარეგისტრირებული ნივთიერების (სუბსტანციის) ან საშუალების გამოყენება, ასევე საქართველოს კანონმდებლობით ნებადართული ნივთიერების (სუბსტანციის) ან საშუალების არამიზნობრივად ან არასწორად გამოყენება.
- მეფუტკრე ფერმერმა არ უნდა გამოიყენოს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული ანაბოლური მოქმედების მქონე ნივთიერებები და აკრძალული ნივთიერებები: სტილბენები, სტილბენების წარმოებულები, მათი მარილები და ეთერები; ანტითირეოიდული საშუალებები; სტეროიდები; რეზორცილის მჟავას ლაქტონები, მათ შორის ზერანოლი; ბეტა-აგონისტები; *Aristolochia* spp. და მისგან მიღებული პრეპარატები; ქლორამფენიკოლი; ქლორპრომაზინი; კოლხიცინი; დაპსონი; დიმეტრიდაზოლი; მეტრონიდაზოლი; ნიტროფურანები (მათ შორის, ფურაზოლიდონი); რონიდაზოლი.
- მეფუტკრე ფერმერმა ვეტერინარული პრეპარატები, მათ შორის ანტიბიოტიკები, როგორებიც არის სულფონომიდები, ტეტრაციკლინი, თილოზინი, სტრეპტომიცინი და ქინოლონი, ასევე კარბამატები და პირეტროიდები უნდა გამოიყენოს თანმხლები ინსტრუქციის შესაბამისად, ლოდინის (დაყოვნების) პერიოდის დაცვით.

შენიშვნა: თაფლი უნდა იყოს შემოწმებული და არ უნდა შეიცავდეს ისეთ ნივთიერებებს და გარემოს დამაბინძურებლებს, როგორებიცაა ქლორორგანული ნაერთები, მათ შორის, პოლიქლორბიფენილები, ფოსფორორგანული ნაერთები, ქიმიური ელემენტები, მიკოტოქსინები, რადიონუკლიდები.

დეტალური ინფორმაციისთვის იხილეთ დანართი # 1 - „როგორ უნდა ავირიდოთ თაფლში ანტიბიოტიკების შემცველობა“.

თაფლის ექსპორტის პროცესის მიმოხილვა

ამ თავში მოცემულია ის ნაბიჯები, რომლებიც ექსპორტიორმა ყურადღებით უნდა გაიაროს ექსპორტის პროცესის სრულფასოვნად წარმართვისთვის.

ნაბიჯი 1: ბიზნესოპერატორად რეგისტრაცია

- თაფლის მწარმოებელი უნდა დარეგისტრირდეს ეკონომიკურ საქმიანობათა რეესტრში კვების პროდუქტების მწარმოებელ ბიზნესოპერატორად. ამისთვის, მან უნდა მიმართოს საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოს. რეგისტრაცია უფასოა და ხდება 1 თვემდე ვადაში.

ნაბიჯი 2: ბიზნესოპერატორად აღიარება

- ბიზნესოპერატორად რეგისტრაციის შემდეგ თაფლის საწარმომ უნდა მიიღოს ბიზნესოპერატორად აღიარება.
- ბიზნესოპერატორად აღიარება ნიშნავს საწარმოს საქმიანობის საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ მოთხოვნებთან შესაბამისობის დადასტურებას.
- ბიზნესოპერატორად აღიარების მისაღებად თაფლის საწარმომ განცხადებით უნდა მიმართოს სურსათის ეროვნულ სააგენტოს. განცხადება უნდა შეიცავდეს შემდეგ მონაცემებს:
  - ბიზნესოპერატორის რეგისტრაციის ნომერი
  - ფაქტიური/იურიდიული მისამართი
  - საქმიანობის სახე
  - წარმოებული/ გადამამუშავებული ცხოველური წარმოშობის სურსათის სახეობა.
- აღიარება ხორციელდება სეს-ის მიერ საწარმოს ინსპექტირების შედეგების მიხედვით.
- ბიზნესოპერატორად აღიარების მიღება უფასოა.
- ბიზნესოპერატორად აღიარების ვალდებულება ეხება თაფლის საწარმოს და არა მეფუტკრეს.

ნაბიჯი 3: საექსპორტო დოკუმენტაცია

თაფლის ექსპორტისთვის შემდეგი დოკუმენტებია საჭირო:

- ვეტერინარული სერტიფიკატი
- წარმოშობის სერტიფიკატი
- კომერციული დოკუმენტები
- საბაჟო დეკლარაცია
- სატრანსპორტო დოკუმენტები
- ლაბორატორიული ანალიზების ანგარიში (იმპორტიორის მოთხოვნის შემთხვევაში)

შენიშვნა: ექსპორტისთვის საჭირო დოკუმენტაციის პაკეტი დამოკიდებულია პროდუქტის მიმღები სახელმწიფოს ან სახელმწიფოთა გაერთიანების და საქართველოს საკანონმდებლო მოთხოვნებზე. ამ სახელმძღვანელოს შემდეგ ნაწილებში მოცემულია სხვადასხვა დოკუმენტის განმარტება და მიღების პროცედურები და დოკუმენტაციის პაკეტები სხვადასხვა სახელმწიფოს შემთხვევაში. საექსპორტო ოპერაციის დაწყებამდე აუცილებლად დააზუსტეთ და შეათანხმეთ ყველა დოკუმენტი და პროცედურა იმპორტიორ მხარესთან.

ნაბიჯი 4: საექსპორტო პროდუქტის ტრანსპორტირება

საექსპორტო პროდუქტის ტრანსპორტირების დროს გასათვალისწინებელი საკითხები:

- მცირე მოცულობის თაფლის ექსპორტისას რეკომენდირებულია საჰაერო ტრანსპორტის გამოყენება.
- თაფლის დიდი პარტიის ექსპორტისას, სატრანსპორტო დანახარჯების შემცირების მიზნით, რეკომენდირებულია საზღვაო ტრანსპორტის გამოყენება.
- თაფლის მეზობელ ქვეყნებში ექსპორტის შემთხვევაში, ტვირთის მიწოდების ვადებისა და ტარიფების გათვალისწინებით, რეკომენდირებულია სახმელეთო ტრანსპორტის გამოყენება.

ტრანსპორტირების საორიენტაციო ფასები	სპარსეთის ყურის ქვეყნები	ევროკავშირის ქვეყნები	მეზობელი ქვეყნები
საზღვაო ტრანსპორტი (20' კონტეინერი, 18-20 ტონა)	1 050 \$ - 1 500 \$	1 200 \$ - 1 400 \$	
საჰაერო ტრანსპორტი (100 კგ. და მეტი)	3 \$/კგ	3,3 \$/კგ	
საჰაერო ტრანსპორტი (1-14 კგ.)	62 \$/კგ	68 \$/კგ.	
სწრაფი საჰაერო გზავნილი (4 კგ.-მდე)	195 \$	185 \$	
სახმელეთო ტრანსპორტი (20 ტონამდე)			2 000 \$

შენიშვნა: გთხოვთ გაითვალისწინოთ, რომ საექსპორტო პროდუქციის ტრანსპორტირებისას გასათვალისწინებელი საკითხები და ტრანსპორტირების საორიენტაციო ფასები მოცემულია 2020 წლის იანვრის მდგომარეობით და გარკვეული მიზეზების გამო ეს შეიძლება მნიშვნელოვნად იყოს შეცვლილი.

საექსპორტო დოკუმენტაცია

ვეტერინარული სერტიფიკატი

რა დანიშნულება აქვს ვეტერინარულ სერტიფიკატს? ვეტერინარული სერტიფიკატი ადასტურებს, რომ პროდუქტი შემოწმებულია და აკმაყოფილებს იმპორტიორი ქვეყნის მოთხოვნებს.

ვინ გასცემს ვეტერინარულ სერტიფიკატს? ვეტერინარულ სერტიფიკატს გასცემს სურსათის ეროვნული სააგენტოს რეგიონული სამსახურები.

როგორია სერტიფიკატის გაცემის ვადები და საფასური? ვეტერინარული სერტიფიკატის ასაღებად ბიზნესოპერატორმა განცხადებით უნდა მიმართოს სურსათის ეროვნულ სააგენტოს (თბილისში ან რეგიონულ სამმართველოში). სერტიფიკატის გაცემის საფასური 5 სამუშაო დღეში 50 ლარია, 1 სამუშაო დღეში - 100 ლარი, შაბათ-კვირას ან უქმე დღეს - 200 ლარი.

ვეტერინარული სერტიფიკატის მიღების პროცესი

ეტაპი 1: განაცხადის წარდგენა

- ვეტერინარულ სერტიფიკატს მიიღებს თავლის საწარმო, რომელსაც დანერგილი აქვს HACCP სისტემა და იცავს მიკვლევადობის პრინციპებს.
- ექსპორტიორი განცხადებით მიმართავს სურსათის ეროვნულ სააგენტოს, რათა მან გამოჰყოს უფლებამოსილი პირი, რომელიც დაესწრება საექსპორტო თავლის ნიმუშების აღების პროცესს.
- განცხადება სააგენტოს შეიძლება წარედგინოს წერილობითი სახით.

ეტაპი 2: თავლის ნიმუშების აღება

- სურსათის ეროვნულ სააგენტოსთან შეთანხმებით სააგენტოს ან თავლის საწარმოს წარმომადგენელი იღებს თავლის ნიმუშს. თავლის ნიმუშს ენიჭება სპეციალური ნომერი.
- თუ თავლის ნიმუშის აღება ხდება სეს-ის წარმომადგენლის მიერ ივსება და გაიცემა სპეციალური აქტი, ხოლო თუ ნიმუშს იღებს თავლის საწარმოს წარმომადგენელი კეთდება შესაბამისი შიდა ჩანაწერი.

ეტაპი 3: ლაბორატორიული ანალიზები

ექსპორტიორმა იმპორტიორთან უნდა გაარკვიოს რომელ პარამეტრებზე უნდა ჩატარდეს ლაბორატორიული ანალიზები (რა მოთხოვნები აქვს თავლის მიმღებ ქვეყანას და რა დამატებით ანალიზებს ითხოვს იმპორტიორი), სასურველია, ამავე საკითხზე გაიაროთ კონსულტაციები სურსათის ეროვნულ სააგენტოსთან და აუცილებლად შეათანხმოთ ეს საკითხები პროდუქციის მიმღებ მხარესთან.

ეტაპი 4: ნიმუშების გაგზავნა საერთაშორისო ლაბორატორიაში

- კვლევისთვის გასაგზავნი თაფლის მოცულობა 0.3-0.5 ლიტრია; ის იგზავნება სურსათთან შეხებაში დასაშვები ტარით.
- ნიმუშების უცხოურ ლაბორატორიაში გაგზავნის შემთხვევაში რეკომენდირებულია კერძო საფოსტო მომსახურების გამოყენება. ნიმუშებს თან უნდა ახლდეს ინვოისი და შეფუთვის ფურცელი. მიმღები ქვეყნის მოთხოვნების მიხედვით შეიძლება მოთხოვნილ იქნეს ვეტერინარული სერტიფიკატი ან/და სხვა დამატებითი დოკუმენტაცია.
- ლაბორატორიული კვლევის შედეგები გაიცემა ნიმუშების მიღებიდან დაახლოებით 1 კვირის პერიოდში.

ეტაპი 5: ვეტერინარული სერტიფიკატის მიღება

ლაბორატორიული ანალიზების დადებითი შედეგების მიღების შემთხვევაში სერტიფიკატი გაიცემა მაშინ, როდესაც უკვე ცნობილია პროდუქციის ტრანსპორტირების დრო და ადგილი. ლაბორატორიის ანგარიში ქართულად თარგმნილი და ნოტარიულად დამოწმებული უნდა წარედგინოს სურსათის ეროვნულ სააგენტოს. ექსპორტიორი სააგენტოში წარადგენს განაცხადს, რომელშიც მიეთითება: ტვირთის დასახელება, რაოდენობა, შეფუთვა, ადგილმდებარეობა, დანიშნულების ქვეყანა, საზღვრის გადაკვეთის პუნქტი, ტრანზიტული ქვეყნები, მიმღების დასახელება და მისამართი, დატვირთვის დრო და ტრანსპორტირების პირობები.

წარმოშობის სერტიფიკატი

რა დანიშნულება აქვს წარმოშობის სერტიფიკატს? ეს არის საქონლის აღწერის დოკუმენტი, რომლითაც მისი გამცემი უფლებამოსილი ორგანო ერთმნიშვნელოვნად ადასტურებს, რომ საქონელი, რომელზეც გაცემულია ეს სერტიფიკატი, წარმოშობილია საქართველოდან.

ვინ გაცემს წარმოშობის სერტიფიკატს? საქონლის წარმოშობის სერტიფიკატს გაცემს შემოსავლების სამსახური და, ასევე, საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა.

წარმოშობის სერტიფიკატის სახეები წარმოშობის სერტიფიკატი შეიძლება იყოს:

- არაპრეფერენციული წარმოშობის - ამ ტიპის სერტიფიკატი საქონელს ანიჭებს „ეკონომიკურ“ ეროვნებას და არ იძლევა რაიმე სახის სატარიფო უპირატესობას.
- პრეფერენციული წარმოშობის - ამ ტიპის სერტიფიკატი ადგენს გარკვეულ სატარიფო უპირატესობებს - შემცირებული ან ნულოვანი განაკვეთი საქონლისათვის, რომელიც ვაჭრობის საგანს წარმოადგენს პრეფერენციული ხელშეკრულების მონაწილე სახელმწიფოთა შორის. აქედან გამომდინარე, არაპრეფერენციული წარმოშობის წესებთან შედარებით, პრეფერენციული წარმოშობის წესები უფრო მკაცრია.

წარმოშობის სერტიფიკატის მისაღებად საჭირო ინფორმაცია

ექსპორტიორმა სერტიფიკატის მისაღებად შემოსავლების სამსახურს ან საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატას შემდეგი მონაცემები უნდა წარუდგინოს:

- ექსპორტიორი კომპანიის მონაცემები (დასახელება, საიდენტიფიკაციო კოდი, მისამართი, საკონტაქტო ინფორმაცია).
- მიმღები კომპანიის მონაცემები (დასახელება, საიდენტიფიკაციო კოდი, მისამართი, საკონტაქტო ინფორმაცია).
- საექსპორტო პროდუქტის წარმოშობის ქვეყანა.
- ინვოისი.
- ტვირთის დასახელება.
- ტვირთის რაოდენობა.
- ტვირთის წონა (ნეტო და ბრუტო).

როგორია საქონლის წარმოშობის სერტიფიკატის გაცემის ვადები და საფასური?
ბიზნესოპერატორმა უნდა წარადგინოს შევსებული „საქონლის კუთვნილებისა და კრიტერიუმის შესახებ“ დეკლარაცია და ინვოისი, რის საფუძველზეც შემოსავლების სამსახური სერტიფიკატს გასცემს განცხადებიდან 3 დღის ვადაში. ეს სერვისი უფასოა. სერტიფიკატის გაცემა ასევე შეუძლია საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატასაც, ამ შემთხვევაში სერტიფიკატის საფასურია 100 ლარი და გაიცემა განცხადებიდან 1 დღის ვადაში.

საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან საქონლის გატანისას გაიცემა 5 სახის წარმოშობის სერტიფიკატი:

- საქონლის შეღავათების გარეშე (არაპრეფერენციული) წარმოშობის სერტიფიკატი.
- საქონლის შეღავათიანი (პრეფერენციული) წარმოშობის სერტიფიკატი – ფორმა A - გაიცემა პროდუქტზე, რომელიც ექსპორტზე უნდა გავიდეს იაპონიაში, კანადაში ან აშშ-ში.
- პრეფერენციული წარმოშობის სერტიფიკატი CT-1 - გაიცემა პროდუქტზე, რომელიც ექსპორტზე უნდა გავიდეს დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობის წევრ ქვეყანაში.
- პრეფერენციული წარმოშობის სერტიფიკატი EUR 1 - გაიცემა პროდუქტზე, რომელიც ექსპორტზე უნდა გავიდეს ევროკავშირში, თურქეთში ან თავისუფალი ვაჭრობის ევროპული ასოციაციის წევრ ქვეყნებში.
- საქართველოს მთავრობასა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობას შორის თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმებით გათვალისწინებული წარმოშობის სერტიფიკატი.

კომერციული დოკუმენტები

საექსპორტო პროდუქციას თან უნდა ახლდეს ანგარიშ-ფაქტურა (ინვოისი), შეფუთვის ფურცელი, საქონლის ნასყიდობის ხელშეკრულება ან მხარეთა შორის საანგარიშსწორებო სხვა დოკუმენტი. ინვოისის საფუძველზე გაიცემა სხვა დანარჩენი სავალდებულო საბუთი, რომელიც საჭიროა პროდუქციის ექსპორტისთვის.

ვინ ადგენს კომერციულ დოკუმენტებს? კომერციულ დოკუმენტებს ადგენს ექსპორტიორი იმპორტიორთან შეთანხმებით. მასში უნდა შევიდეს შემდეგი მონაცემები:

- ექსპორტიორი და იმპორტიორი კომპანიების მონაცემები (დასახელება, საიდენტიფიკაციო კოდი, მისამართი, საკონტაქტო ინფორმაცია)
- გადაზიდვის პირობა
- ტვირთის დასახელება
- ტვირთის წონა (ნეტო და ბრუტო) და ღირებულება
- წარმოშობის ქვეყანა
- ექსპორტიორი კომპანიის დირექტორის ხელმოწერა და ბეჭედი
- ინვოისის ნომერი (საჭიროებისას - კონტრაქტის ნომერი).

სატრანსპორტო დოკუმენტები

სატრანსპორტო დოკუმენტში წარმოდგენილია ტვირთის ზოგადი აღწერილობა და შეიცავს ისეთ ინფორმაციას როგორცაა ადგილების რაოდენობა, ბრუტო და ნეტო წონა, სასაქონლო კოდი, კონტეინერის ნომერი, ინფორმაცია გადამზიდვის, საქონლის გამგზავნის, ჩატვირთვის ადგილის, ასევე დანიშნულების ადგილისა და საქონლის მიმღების შესახებ.

სატრანსპორტო დოკუმენტი განსხვავდება ტრანსპორტირების ტიპის მიხედვით:

- საავტომობილო ტრანსპორტით გადაზიდვის დროს: სატრანსპორტო ზედნადები (CMR) ან TIR-წიგნაკი.
- საზღვაო ტრანსპორტით გადაზიდვის დროს - კონოსამენტი.
- საჰაერო ტრანსპორტით გადაზიდვის დროს - ავიაზედნადები.
- სარკინიგზო ტრანსპორტით გადაზიდვის დროს – სარკინიგზო ზედნადები.

ვინ გასცემს სატრანსპორტო დოკუმენტებს? სატრანსპორტო დოკუმენტებს ავსებს და გასცემს სატრანსპორტო კომპანია ექსპორტიორის მიერ წარდგენილი ინვოისისა და შეფუთვის ფურცლის საფუძველზე. სატრანსპორტო დოკუმენტს შემდგომ ექსპორტიორი წარუდგენს შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტს.

საბაჟო დეკლარაცია

საბაჟო დეკლარაცია განსაზღვრავს თუ რა სახის, რაოდენობისა და ღირებულების ტვირთი/საქონელი კვეთს ქვეყნის საზღვარს. აღნიშნული დოკუმენტით ტვირთი ექცევა საბაჟო რეჟიმში.

ვინ გასცემს საბაჟო დეკლარაციას? სატვირთო საბაჟო დეკლარაციას გასცემს შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტი.

როგორია საბაჟო დეკლარაციის გაცემის ვადები და საფასური? საბაჟო დეკლარაციის ასაღებად ექსპორტიორმა შემოსავლების სამსახურში უნდა წარადგინოს ინვოისი და სატრანსპორტო დოკუმენტი. საბაჟო დეკლარაცია უფასოა და გაიცემა 2 სამუშაო დღეში.

რამდენიმე რჩევა თაფლის ექსპორტით დაინტერესებულ კომპანიებს

მიმღები ქვეყანა, სადაც აპირებთ თაფლის ექსპორტს ყურადღებით უნდა შეარჩიოთ, უნდა გაითვალისწინოთ მათი და საქართველოს საკანონმდებლო მოთხოვნები. შეისწავლეთ მიმღები ქვეყნის საკანონმდებლო მოთხოვნები და აღნიშნულ გზამკვლევაში მოცემული საკითხები, სხვა გასათვალისწინებელი ფაქტორები და გაანალიზეთ შეგიძლიათ თუ არა ამ მოთხოვნების დაკმაყოფილება.

ექსპორტის პროცესის დასაგეგმად შემდეგ კითხვებზე იქნება პასუხი გასაცემი:

- გყავთ თუ არა თანამშრომელი, რომელიც უზრუნველყოფს საექსპორტო დოკუმენტაციის მომზადებას?
- შეგიძლიათ სათანადო რაოდენობის თაფლის სათანადო დროში მიწოდება?
- აკმაყოფილებს თქვენი შეფუთვა და ეტიკეტირება მიმღები ქვეყნის მოთხოვნებს?
- რა დაგეგმილი და გაუთვალისწინებელი ხარჯები შეიძლება ახლდეს საექსპორტო ოპერაციას?

სწორად შეარჩიეთ იმპორტიორი-პარტნიორი:

- ვინ არის თქვენი პარტნიორი - სავაჭრო ქსელი? დისტრიბუტორი კომპანია? გამოიყენებთ საბროკერო კომპანიებს? საჭიროა ერთობლივი კომპანიის შექმნა? ზუსტად, მკაფიოდ, სრულად და წერილობით არის შეთანხმებული იმპორტიორთან საექსპორტო ოპერაციის ყველა პირობა (ამ სახელმძღვანელოში მოცემული საკითხები, მხარეთა ვალდებულებები, თანხის გადახდის პირობები...)?
- იმპორტიორი/თქვენი პარტნიორი კარგად ერკვევა მისი ქვეყნის საკანონმდებლო მოთხოვნებში?
- გათვალისწინებულია ენობრივი ბარიერის ან ადგილობრივი კულტურის გავლენის რისკი ბიზნესოპერაციებზე?

დაიჭირეთ თადარიგი პროდუქციის სათანადო შეფუთვისთვის. ექსპორტის პროცესში ერთ-ერთი გასათვალისწინებელი ფაქტორია პროდუქციის ტარა. იმპორტიორები ითხოვენ თაფლის მიწოდებას ძირითადად 3 ტიპის ჭურჭლით: 1. მინის ან პლასტმასის ქილებში, 2. პლასტმასის სათლებში (20-35 ლ.) ან/და 3. მეტალის ცილინდრულ ავზებში (220 ლ.). თუ საჭირო ჭურჭელს საქართველოში ვერ მოიძიებთ, მოგიწევთ მისი მიღება უცხოეთიდან; მათი მცირე რაოდენობით შემოტანა კი საკმაოდ რთული, ძვირი და ხანგრძლივი პროცესია. ამიტომ ექსპორტიორს წინასწარ უნდა ჰქონდეს მოძიებული ინფორმაცია ჭურჭლის მწარმოებლებზე და შემომტანებზე და მზად იყოს თაფლის მიმღების/იმპორტიორის მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად.

მიიღეთ კონსულტაციები: გადაწყვეტილების მიღებამდე ყველა საკითხი დააზუსტეთ ამ სახელმძღვანელოში მითითებული ორგანიზაციების სპეციალისტებთან, ექსპორტ-იმპორტის პრაქტიკოსებთან და კონსულტანტებთან.

პოტენციური საექსპორტო ქვეყნებისა და ქვეყანათა გაერთიანებების მიმოხილვა

აღნიშნულ თავში წარმოდგენილია იმ იმპორტიორი ქვეყნების ძირითადი მოთხოვნები, სადაც ქართული თავლის ექსპორტის პოტენციალი მაღალია.

ევროკავშირი

ევროკავშირი თავლის ერთ-ერთი ყველაზე დიდი მწარმოებელია ჩინეთის შემდეგ და აწარმოებს 250 ათას ტონა თავლს წელიწადში, აქედან 60% ადგილობრივი მოხმარებისა. ამავდროულად, ევროკავშირი მსოფლიოში თავლის უმსხვილესი იმპორტიორია. იმპორტირებული თავლის მოცულობამ 2018 წელს შეადგინა 207 414 ტონა (498 მლნ. ევრო). ევროკავშირი არის ევროპის სახელმწიფოთა ეკონომიკურ-პოლიტიკური გაერთიანება და მასში გაერთიანებულია 27 ქვეყანა.

დედაქალაქი	ბრიუსელი (დე ფაქტო)
სახელმწიფო ენა	24 ენა
მოსახლეობა	447.7 მილიონი
ფართობი (კვ. კმ.)	4,233,262
მშპ (\$)	20.4 ტრილიონი
ვალუტა	ევრო
სატელეფონო კოდი	-
სასაათე სარტყელი	+1...+3

ექსპორტირებული თავლი უნდა აკმაყოფილებდეს ევროკომისიის 1996 წლის 29 აპრილის # 96/23/EC დირექტივას. შეკვეთის განხორციელებამდე იმპორტიორი ითხოვს თავლის ნიმუშების გაგზავნას, რათა დარწმუნდეს, რომ თავლი შეესაბამება ევროკავშირის მოთხოვნებს.

საბაჟო მოსაკრებლები: საქართველოდან ევროკავშირში შეტანილი თავლი თავისუფლდება საბაჟო გადასახადისგან. თუმცა, შემსყიდველთან პროდუქციის ფასის შეთანხმებისას გასათვალისწინებელია ის, რომ თავლის იმპორტიორი (ევროკავშირში შემსყიდველი) პირი იხდის დამატებული ღირებულების გადასახადს (18-22 % იმპორტირებული პროდუქტის წარმოშობის ქვეყნის მიხედვით).

ექსპორტისთვის აუცილებელი დოკუმენტები:

- ვეტერინარული სერტიფიკატი
- წარმოშობის სერტიფიკატი, ფორმა EUR.1
- საქონლის ნასყიდობის დოკუმენტი
- სატვირთო საბაჟო დეკლარაცია
- სატრანსპორტო დოკუმენტი

მნიშვნელოვანია, იმპორტიორის მიერ ტვირთის თანმხლები დოკუმენტები აიტვირთოს ვაჭრობის კონტროლისა და ექსპერტის სისტემაში (Traces) და მოხდეს ევროკავშირის მიმღები საბაჟო პუნქტის წინასწარ გაფრთხილება.

ამერიკის შეერთებული შტატები

ამერიკის შეერთებული შტატები (აშშ) მსოფლიოში თავლის წარმოების მოცულობით მე-4 ადგილზეა. აშშ-ში წლიურად 75,000 ტონამდე თავლი იწარმოება, აქედან 80 % კალიფორნიის შტატზე მოდის. აშშ თავლის მოხმარების მხრივაც ერთ-ერთი ლიდერი ქვეყანაა (230,000 ტონა წელიწადში). საქართველოსა და აშშ-ს შორის სავაჭრო ურთიერთობები რეგულირდება ვაჭრობისა და ინვესტიციების შესახებ საქართველოსა და ამერიკის შეერთებული შტატებს შორის შეთანხმებით. ექსპორტირებული თავლი უნდა შეესაბამებოდეს ამოღებული თავლის ხარისხის აშშ-ის სტანდარტის (United States Standards for Grades of Extracted Honey) მოთხოვნებს.

დედაქალაქი	ვაშინგტონი
სახელმწიფო ენა	ინგლისური
მოსახლეობა	328.2 მილიონი
ფართობი (კვ. კმ.)	9,833,520
მშპ (\$)	22.3 ტრილიონი
ვალუტა	აშშ დოლარი
სატელეფონო კოდი	1
სასაათე სარტყელი	-4...-12, +10, +11

ექსპორტისთვის აუცილებელი დოკუმენტები:

- ვეტერინარული სერტიფიკატი, A
- წარმოშობის სერტიფიკატი
- საქონლის ნასყიდობის დოკუმენტი
- სატვირთო საბაჟო დეკლარაცია
- სატრანსპორტო დოკუმენტი

გარდა ამ დოკუმენტებისა, აშშ-ის მხარე მოითხოვს True Source სერტიფიკატს, რომელიც ადასტურებს თავლის ნატურალურობას. სერტიფიკატს გასცემს აკრედიტებული და ავტორიზებული კომპანია და ექსპორტიორმა იმპორტიორისგან უნდა მიიღოს რეკომენდაცია ასეთი ორგანიზაციის შესახებ. სერტიფიკატის მისაღებად ექსპორტიორი სააპლიკაციო ფორმას და წინასწარი აუდიტის კითხვარს უგზავნის მასერტიფიცირებელ კომპანიას. აუდიტი ტარდება წარმოების ადგილზე. აუდიტის შემდეგ საწარმოს ეძლევა რეკომენდაციები და ვადა, რათა აღმოფხვრას შეუსაბამობები. თუკი ექსპორტიორი პასუხობს მასერტიფიცირებელი ორგანოს მოთხოვნებს, იგი იღებს სერტიფიკატს. პროცედურის ჯამური ღირებულება მერყეობს \$ 1,700-დან \$ 10,000-მდე და დამოკიდებულია წარმოების მოცულობაზე. სერტიფიკატს ერთწლიანი ვადა აქვს, რის შემდეგაც ტარდება ხელმეორე აუდიტი.

თავლის ექსპორტიორი კომპანია უნდა დარეგისტრირდეს აშშ-ის სურსათისა და წამლის ადმინისტრაციის (FDA) ვებ-გვერდზე და მინიჭებული უნდა ჰქონდეს რეგისტრაციის ნომერი.

თურქეთის რესპუბლიკა

თურქეთი მსოფლიოში თავლის წარმოების მიხედვით მე-3 ადგილზეა (115,000 ტონა წელიწადში). თურქეთის თავლი მაღალი ხარისხისაა, რაც სხვა მიზეზებთან ერთად იმიტაც არის განპირობებული, რომ თავლი ძირითადად კავკასიური ფუტკრისგან მიიღება.

დედაქალაქი	ანკარა
სახელმწიფო ენა	თურქული
მოსახლეობა	83.2 მილიონი
ფართობი (კვ. კმ.)	783,356
მშპ (\$)	2.5 ტრილიონი
ვალუტა	თურქული ლირა
სატელეფონო კოდი	90
სასაათე სარტყელი	+3

ექსპორტისთვის საჭირო დოკუმენტები:

- ვეტერინარული სერტიფიკატი
- წარმოშობის სერტიფიკატი EUR.1
- საქონლის ნასყიდობის დოკუმენტი
- სატვირთო საბაჟო დეკლარაცია
- სატრანსპორტო დოკუმენტი

საქართველოსა და თურქეთს შორის სავაჭრო ურთიერთობები რეგულირდება თურქეთის რესპუბლიკასა და საქართველოს შორის თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმებით და DCFTA-ს რეგულაციებით. თურქეთში საქართველოდან ჯამურად 200 ტონამდე ექსპორტირებული თავლი არ იბეგრება, 200 ტონაზე გადაჭარბებულ რაოდენობაზე კი მოქმედებს 38,5 % საბაჟო გადასახადი.

აზერბაიჯანის რესპუბლიკა

აზერბაიჯანი წლიურად დაახლოებით 5 000 ტონა თაფლს აწარმოებს. 2018 წელს აზერბაიჯანის მიერ ექსპორტირებული თაფლის მოცულობამ 8,3 ტონა, ხოლო იმპორტირებული თაფლის მოცულობამ 88 ტონა შეადგინა. საქართველოსა და აზერბაიჯანს შორის სავაჭრო ურთიერთობები რეგულირდება საქართველოს მთავრობასა და აზერბაიჯანის რესპუბლიკის მთავრობას შორის თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმებით.

დედაქალაქი	ბაქო
სახელმწიფო ენა	აზერბაიჯანული
მოსახლეობა	10.0 მილიონი
ფართობი (კვ. კმ.)	86,600
მშპ (\$)	189.1 მილიარდი
ვალუტა	მანათი
სატელეფონო კოდი	994
სასაათე სარტყელი	+4

ექსპორტისთვის საჭირო დოკუმენტები:

- საქონლის ნასყიდობის დოკუმენტი
- სატვირთო საბაჟო დეკლარაცია
- სატრანსპორტო დოკუმენტი

აღნიშნული დოკუმენტები არის სავალდებულო, თუმცა, იმპორტიორმა დამატებით შეიძლება მოითხოვოს წარმოშობის სერტიფიკატი და/ან ვეტერინარული სერტიფიკატი.

სომხეთის რესპუბლიკა

სომხეთი წლიურად დაახლოებით 2,000 ტონა თაფლს აწარმოებს. 2016 წელს სომხეთიდან ექსპორტირებულმა თაფლის მოცულობამ 88 ტონა შეადგინა, ხოლო იმპორტირებულმა - 57 ტონა.

დედაქალაქი	ერევანი
სახელმწიფო ენა	სომხური
მოსახლეობა	3.0 მილიონი
ფართობი (კვ. კმ.)	29,743
მშპ (\$)	32.9 მილიარდი
ვალუტა	დრამი
სატელეფონო კოდი	374
სასაათე სარტყელი	+4

ექსპორტისთვის საჭირო დოკუმენტები

- ვეტერინარული სერტიფიკატი, CT-1
- წარმოშობის სერტიფიკატი
- საქონლის ნასყიდობის დოკუმენტი
- სატვირთო საბაჟო დეკლარაცია
- სატრანსპორტო დოკუმენტი

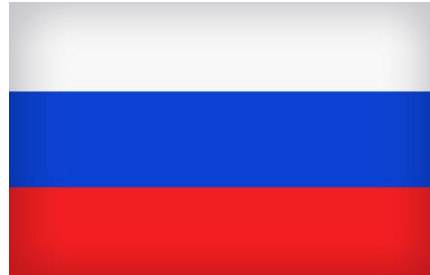
საქართველოსა და სომხეთს შორის სავაჭრო ურთიერთობები რეგულირდება თავისუფალი სავაჭრო ზონის შექმნის შესახებ შეთანხმებით. გასათვალისწინებელია, რომ სომხეთი არის ევრაზიის ეკონომიკური კავშირის წევრი და ამ კავშირის წევრი ქვეყნები (გარდა სომხეთისა - რუსეთი, ბელორუსი, ყაზახეთი და ყირგიზეთი) ერთობლივად იღებენ გადაწყვეტილებას ამ კავშირის წევრ რომელიმე ქვეყანაში სხვა ქვეყნიდან პროდუქციის შეტანის თაობაზე.

რუსეთის ფედერაცია

რუსეთი წლიურად დაახლოებით 70,000 ტონა თავლს აწარმოებს. 2018 წელს, რუსეთის მიერ ექსპორტირებულმა თავლმა შეადგინა 1 963 ტონა, ხოლო იმპორტირებულმა 135 ტონა.

დედაქალაქი	მოსკოვი
სახელმწიფო ენა	რუსული
მოსახლეობა	146.7 მილიონი
ფართობი (კვ. კმ.)	17,098,246
მშპ (\$)	4.5 ტრილიონი
ვალუტა	რუსული რუბლი
სატელეფონო კოდი	7
სასაათე სარტყელი	+2...+12

ექსპორტისთვის საჭირო დოკუმენტები:

- ვეტერინარული სერტიფიკატი, CT-1
- წარმოშობის სერტიფიკატი
- საქონლის ნასყიდობის დოკუმენტი
- სატვირთო საბაჟო დეკლარაცია
- სატრანსპორტო დოკუმენტი

საქართველოსა და რუსეთს შორის სავაჭრო ურთიერთობები რეგულირდება თავისუფალი სავაჭრო ზონის შექმნის შესახებ შეთანხმებით. გასათვალისწინებელია, რომ რუსეთი არის ევრაზიის ეკონომიკური კავშირის წევრი და ამ კავშირის წევრი ქვეყნები (გარდა რუსეთისა - სომხეთი, ბელორუსი, ყაზახეთი და ყირგიზეთი) ერთობლივად იღებენ გადაწყვეტილებას ამ კავშირის წევრ რომელიმე ქვეყანაში სხვა ქვეყნიდან პროდუქციის შეტანის თაობაზე.

სპარსეთის ყურის არაბულ სახელმწიფოთა თანამშრომლობის საბჭო

სპარსეთის ყურის ქვეყნებია: ომანი, არაბეთის გაერთიანებული საემიროები, საუდის არაბეთი, კატარი, ბაჰრეინი, ქუვეითი, ერაყი და ირანი. აქედან, სპარსეთის ყურის არაბულ სახელმწიფოთა თანამშრომლობის საბჭოს წევრები არიან ომანი, არაბეთის გაერთიანებული საემიროები, საუდის არაბეთი, კატარი, ბაჰრეინი და ქუვეითი. 2018 წელს, საქართველოდან 0,5 ტონა თაფლის ექსპორტი მოხდა სპარსეთის ყურის ქვეყნებში. ექსპორტირებული თაფლის მთლიანმა ღირებულებამ 2 600 აშშ დოლარი შეადგინა (საშუალო ფასი 5,2 აშშ დოლარი/კგ).

სათაო ოფისი	ერ-რიადი (საუდის არაბეთი)
ოფიციალური ენა	არაბული
მოსახლეობა	65.5 მილიონი
ფართობი (კვ. კმ.)	2,673,108
მშპ (\$)	3.7 ტრილიონი
ვალუტა	6 ვალუტა
სატელეფონო კოდი	-
სასაათე სარტყელი	+3 +4

ექსპორტისთვის საჭირო დოკუმენტები:

- საქონლის ნასყიდობის დოკუმენტი
- სატვირთო საბაჟო დეკლარაცია
- სატრანსპორტო დოკუმენტი

აღნიშნული დოკუმენტები არის სავალდებულო, თუმცა, იმპორტიორმა დამატებით შეიძლება მოითხოვოს წარმოშობის სერტიფიკატი და/ან ვეტერინარული სერტიფიკატი/ ჰიგიენის სერტიფიკატი. მნიშვნელოვანია, ექსპორტიორმა საჭირო დოკუმენტები წინასწარ დააზუსტოს იმპორტიორთან. ექსპორტის დროს გასათვალისწინებელია, რომ თაფლის იმპორტიორს ვაჭრობისა და მრეწველობის სამინისტროდან მოპოვებული უნდა ჰქონდეს თაფლის იმპორტის ლიცენზია.

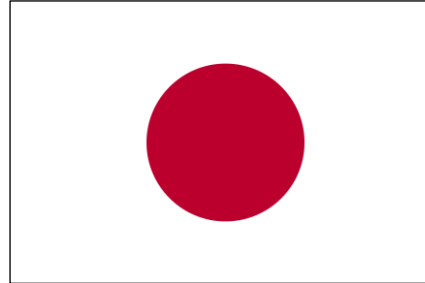

იაპონია

იაპონია თავლის იმპორტიორი მესამე უმსხვილესი ქვეყანაა მსოფლიოში. თავლით თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტი აქ მხოლოდ 7%-ს შეადგენს. 2018 წელს, 50 ათასი ტონა თავლი (145,4 მილიონი აშშ დოლარი) იქნა იმპორტირებული იაპონიაში.

დედაქალაქი	ტოკიო
სახელმწიფო ენა	იაპონური
მოსახლეობა	125.9 მილიონი
ფართობი (კვ. კმ.)	377,975
მშპ (\$)	5.9 ტრილიონი
ვალუტა	იაპონური იენი
სატელეფონო კოდი	81
სასაათე სარტყელი	+9

ექსპორტისთვის საჭირო დოკუმენტები

- ვეტერინარული სერტიფიკატი
- წარმოშობის სერტიფიკატი ფორმა A
- კომერციული დოკუმენტები
- საბაჟო დეკლარაცია
- სატრანსპორტო დოკუმენტი
- იმპორტის ნებართვა

იაპონიაში იმპორტირებული და გაყიდული თავლი კონტროლდება „საკვების სანიტარული კანონის“ მიხედვით. იაპონიის საბაჟოს თანახმად, თავისუფალი ვაჭრობის ორგანიზაციის წევრი ქვეყნიდან (მათ შორის საქართველო) იმპორტირებული თავლის საბაჟო მოსაკრებელი 25,5% შეადგენს, ხოლო ნაკლებად განვითარებული ქვეყნებიდან იმპორტირებული თავლი გათავისუფლებულია საბაჟო მოსაკრებლისგან. ნებისმიერ პირს, ვისაც სურს პროდუქტის იმპორტირება იაპონიაში, უნდა მოიპოვოს იმპორტის ლიცენზია იაპონიის მთავრობისგან. აღნიშნული პროცედურა იწყება იმპორტის დეკლარაციის შევსებით, მოიცავს იმპორტირებული პროდუქტის შემოწმებას და სრულდება იმპორტის ნებართვის გაცემითა და საბაჟო მოსაკრებლების გადახდით.

ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა

ჩინეთი მსოფლიოში თავლის ყველაზე მსხვილი მწარმოებელია. მისი წლიური წარმოება დაახლოებით 650,000 ტონაა, აქედან 200,000 ტონამდე თავლი ექსპორტზე გადის. ჩინეთში თავლის იმპორტი მნიშვნელოვნად მცირეა (7,000 ტონა).

დედაქალაქი	პეკინი
სახელმწიფო ენა	ჩინური
მოსახლეობა	1.4 მილიარდი
ფართობი (კვ. კმ.)	9,596,961
მშპ (\$)	29.5 ტრილიონი
ვალუტა	იუანი
სატელეფონო კოდი	86
სასაათე სარტყელი	+8

ექსპორტისთვის საჭირო დოკუმენტები

- ვეტერინარული სერტიფიკატი
- წარმოშობის სერტიფიკატი
- საქონლის ნასყიდობის დოკუმენტი
- სატვირთო საბაჟო დეკლარაცია
- სატრანსპორტო დოკუმენტი

საქართველოსა და ჩინეთს შორის სავაჭრო ურთიერთობები რეგულირდება საქართველოს მთავრობასა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობას შორის თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ“ 2017 წლის შეთანხმების მიხედვით. ამ შეთანხმების მიხედვით ჩინეთში პროდუქციის შეტანაზე საბაჟო გადასახადი გაუქმებულია.

ექსპორტის პროცესში ჩართული და ხელშემწყობი ორგანიზაციები

სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტო

სურსათის ეროვნული სააგენტო გასცემს ვეტერინარულ სერტიფიკატს. სააგენტოსგან შესაძლებელია მიიღოთ თავლის ლაბორატორიული ტესტების ჩამონათვალი. სააგენტოსგან შეგიძლიათ მიიღოთ კონსულტაცია ამ ტესტების განმახორციელებელი ლაბორატორიების შესახებ.

სააგენტოს სათაო ოფისის მისამართია: თბილისი, მარშალ გელოვანის გამზირი # 6.
ტელეფონის ნომერი: + 995 (32) 2 91 91 68

რეგიონული ოფისების საკონტაქტო ინფორმაცია შეგიძლიათ იხილოთ სააგენტოს ვებ-გვერდზე: www.nfa.gov.ge

საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო

მწარმოებლის ბიზნესოპერატორად რეგისტრაციას ახორციელებს საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო. სააგენტოს სათაო ოფისის მისამართია: თბილისი, სანაპიროს ქუჩა #2.
ტელეფონის ნომერი: + 995 (32) 2 405 405

სააგენტოს რეგიონული სამსახურების საკონტაქტო ინფორმაცია შეგიძლიათ იხილოთ სააგენტოს ვებ-გვერდზე: www.napr.gov.ge

შემოსავლების სამსახური

საქართველოს შემოსავლების სამსახური გასცემს საქონლის წარმოშობის სერტიფიკატს და საბაჟო დეკლარაციას.

სამსახურის თბილისის სერვის-ცენტრის მისამართია: თბილისი, გულუას ქუჩა #4.
ტელეფონის ნომერი: + 995 (32) 2 26 22 21

რეგიონული სერვის-ცენტრებისა და საბაჟო გამშვები პუნქტების საკონტაქტო მონაცემები შეგიძლიათ იხილოთ სააგენტოს ვებ-გვერდზე: www.rs.ge

სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია

ეს არის სახელმწიფო ორგანიზაცია, რომელიც ატარებს თავლის ლაბორატორიულ ანალიზებს. ცენტრალური ლაბორატორიის მისამართია: თბილისი, ვასო გოდიაშვილის ქუჩა #49. ტელეფონის ნომერი: + 995 (32) 2 53 09 68

რეგიონული ლაბორატორიების საკონტაქტო ინფორმაცია შეგიძლიათ იხილოთ სააგენტოს ვებ-გვერდზე: www.lma.gov.ge

სააგენტო „აწარმოე საქართველოში“

სააგენტო ახორციელებს ქართული პროდუქციის ექსპორტის ხელშეწყობის პროგრამებს.

სააგენტოს მისამართია: თბილისი, მარჯანიშვილის ქუჩა # 5/6.
ტელეფონის ნომერი: 1525
ვებ-გვერდი : www.enterprisegeorgia.gov.ge

სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების სააგენტო

სააგენტო ახორციელებს სოფლის მეურნეობის (მათ შორის თავლის წარმოების) ხელშეწყობის პროგრამებს.
სააგენტოს მისამართია: თბილისი, ახმეტელის ქუჩა #10ა.
ტელეფონის ნომერი: 1501 / + 995 (32) 2 47 01 01
ვებ-გვერდი: www.arda.gov.ge

ლაბორატორიები

საქართველოში მოქმედი ლაბორატორიების, მათი სერვისების ჩამონათვალი და საკონტაქტო ინფორმაცია შეგიძლიათ იხილოთ აკრედიტაციის ერთიანი ეროვნული ორგანოს აკრედიტაციის ცენტრის ვებ-გვერდზე: www.gac.gov.ge

დანართი 2: კვლევები, რომლებსაც ატარებს სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია თაფლზე (ანალიზების ჩატარებამდე აუცილებლად დააზუსტეთ და შეათანხმეთ იმპორტიორთან რა სახის ანალიზები ესაჭიროება ექსპორტზე გასაგზავნ თაფლს) - ნაწილი 1

A6	Chloramphenicol + Nitrofurans+ Nitroimidazoles	
	Chloramphenicol	Chloramphenicol
	Nitrofurans	
	Furazolidone metabolites	AOZ furazolidone
	Furaltadone metabolites	AMAZ furaltadone
	Nitrofurazone metabolites	SEM nitrofurazone
	Nitrofurantoin metabolites	AHD nitrofurantoin
	Nitroimidazoles	MNZ metronidazole
		RNZ ronidazole
DMZ dimetridazole		
Tinidazole		
B1	Anti-bacterial substances	Tetracycline
		Chlortetracycline
		Oxytetracycline
B2c	carbamate	Aldicarb
		Aldicarb sulfoxide
		Aldicarb sulfone
		Carbaryl
		Carbofuran
		Carbosulfan
		Fenoxycarb
		Formetanate
		Iprovalicarb
		Methomyl
		Oxamyl
		Pirimicarb
		Propamocarb
	Thiodicarb	
	pyrethroid	Bifenthrin
		Cypermethrin
		Deltamethrin
		Esfenvalerate
		Fenvalerate
		lambda-Cihalotrin
tau-Fluvalinate		

დანართი 2: კვლევები, რომლებსაც ატარებს სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია თავლზე (ანალიზების ჩატარებამდე აუცილებლად დააზუსტეთ და შეათანხმეთ იმპორტიორთან რა სახის ანალიზები ესაჭიროება ექსპორტზე გასაგზავნ თავლს) - **ნაწილი 2**

B3a + B3b + B3c		
B3a	Clororganic pesticides and polychloride biphenyls	Hexachlorocyclohexane and its isomers
		DDT and its isomers
		Heptachlor
		Aldrin
		Dieldrin
		Chlorpiryfos
		Heptachlor epoxide
		Endosulfan
		Endosulfan sulphate
		Methoxichlor
		Permethrin
		Cyfluthrin
		B3b
Chlorfenvinphos		
Diazinon		
Dichlorvos		
Dimethoate		
Ethion		
Fenamiphos (sum)		
Fenamiphos sulfoxide		
Fenamiphos sulfone		
Fenthion		
Malaoxon		
Malathion		
Methamidophos		
Omethoate		
Phosmet		
Pirimiphos-methyl		
Triazophos		
Parathion		
Parathion-methyl		
Paraoxon-methyl		
Isocarbophos		
EPN		
B3c	toxic elements	Lead
		Cadmium
B3f	radionuclides Bk/kg	Cesium-137
		Strontium-90

